

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

**TARKISTUSLISTA HENKILÖTIETOJEN
LUOVUTUSMENETTELYÄ SUUNNITELTAESSA
HUOMIOON OTETTAVISTA ASIOISTA**

Päivitetty 27.07.2010

www.tietosuoja.fi

TARKISTUSLISTA HENKILÖTIETOJEN LUOVUTUSMENETTELYÄ SUUNNITELTAESSA JA HENKILÖTIETOJEN LUOVUTUSPÄÄTÖKSIÄ TEHTÄESSÄ HUOMIOON OTETTAVISTA ASIOISTA

ESITTEEN TARKOITUS

Jokaisen henkilötietoja luovuttavan rekisterinpitäjän on syytä suunnitella ja ohjeistaa menettelytavat, joita noudattaen käsitellään henkilötietojen luovutusta koskevat pyynnöt ja tehdään luovuttamista koskevat päätökset tai sopimukset.

Tässä esitteessä on tarkistuslistan muodossa niitä asioita, jotka rekisterinpitäjän tulisi ottaa huomioon, kun henkilötietoja pyydetään ns. massamuotoisina luovutuksina ja/tai luovutettavaksi säännönmukaisesti. Tarkistuslista palvelee henkilötietoja luovuttavia rekisterinpitäjiä, silloin kun ne suunnittelevat henkilötietojen luovuttamiseen liittyviä menettelytapoja, lomakkeita ja päätösmalleja.

Jokaisen rekisterinpitäjän olisi selvitettävä, onko tarkoituksenmukaista laatia tietojen pyytämistä varten lomake tai vastaava malli, erityisesti silloin kun luovutuspyyntö koskee säännönmukaisia luovutuksia, suuria tietomääriä tai teknisen käyttöyhteyden avulla tapahtuvaa luovutusta.

Tarkistuslistan kysymykset on tarpeen käydä läpi henkilötietojen luovuttamistavasta riippumatta. Henkilötietoja voidaan luovuttaa esimerkiksi manuaalisesti paperiluettelona, levykkeellä, sähköisen tiedonsiirron tai teknisen käyttöyhteyden yms. avulla.

Tietojen luovuttajalla on velvollisuus selvittää se, että tietoja luovutetaan vain lainmukaisiin tarkoituksiin. Tarkistuslistassa on pyritty esittämään olennaisimmat huomioon otettavat asiat, lista ei kuitenkaan ole luovutusten edellytysten osalta tyhjentävä.

Kaikissa tapauksissa henkilörekisteristä tapahtuvan henkilötietojen luovutuksen edellytykset tulee rekisterinpitäjältä riippuen arvioida henkilötietolain, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai mahdollisten luovuttamista koskevien erityissäännösten kannalta.

Kaikissa tilanteissa on arvioitava, ovatko laissa säädetyt luovutusedellytykset olemassa. On myös määriteltävä mitä tietoja henkilötietojen pyytäjän tulee osaltaan selvittää, jotta luovutusten lainmukaisuus voidaan arvioida, miten asiaa koskeva päätös tehdään ja mitä lupaehtoja luovutuksille on asetettava.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on aikaisemmin laatinut esitteen ”Henkilötietojen luovuttaminen viranomaisen rekisteristä”. Tämä esite täydentää kyseistä esitettä nimenomaan säännönmukaisissa ja ”massaluovutuksissa” huomioitavien kysymysten osalta.

TARKISTUSLISTA HENKILÖTIETOJEN LUOVUTUSMENETTELYÄ SUUNNITELTAESSA HUOMIOON OTETTAVISTA ASIOISTA

A. OSAPUOLTEN MÄÄRITTELY

Onko määritelty:

1. Osapuolten tunnistaminen

1.1. Kuka on tietojen luovuttaja eli rekisterinpitäjä

(henkilötietolaki 3 § 1 mom. 4 kohta)

Kuka on se henkilö/toimielin, jolla on oikeus rekisterinpitäjän puolesta päättää henkilötietojen luovutuksesta (määritellään esimerkiksi työjärjestyksessä tai johtosäännössä).

Kuka tai ketkä käytännössä toteuttavat tietojen luovutuksen rekisterinpitäjän puolesta.

1.2. Kuka on henkilötietojen pyytjä

Tietojen pyytäjän velvollisuus on huolehtia siitä, että pyynnön tehneellä henkilöllä/toimielimellä on oikeus päättää pyynnön tekemisestä.

Kuka tai ketkä henkilötietojen pyytäjän puolesta vastaavat siitä, että pyydettyjen henkilötietojen käsittely tapahtuu lainmukaisesti (vastuuhenkilöt ja heidän tehtävänsä on oltava määriteltyinä).

B. HAKEMUSMENETTELY: PYYDETTÄVIEN HENKILÖ- TIETOJEN JA LUOVUTUSEDELLYTYSTEN MÄÄRITTELY

Selvittämisessä voidaan käyttää apuna henkilötietojen pyytäjän rekisteriselostetta (henkilötietolaki 10 §).

Onko suunniteltu/määritelty:

1. Hakemusmenettely

Kuinka menetellään tietoja pyydetäessä, onko tietojen pyytämistä varten laadittu lomake ja onko menettelytavoista laadittu kirjalliset ohjeet (esim. käytäntösäännöt).

Mihin tietojen luovutusta koskeva pyyntö osoitetaan ja kenelle se toimitetaan.

2. Hakemuksen käsittelyä varten tarvittavat tiedot (Hakija esittää)

Mitä henkilötietoja pyydetään, pyydetävät tiedot ja niiden luovutustapa on selvitettävä yksityiskohtaisesti.

Mihin käyttötarkoitukseen tietoja pyydetään, käyttötarkoitus on selvitettävä yksityiskohtaisesti (henkilötietolaki 6 § ja 7 §).

Ovatko pyydetty henkilötiedot tarpeellisia vai riittäisivätkö anonyymit tiedot pyydettyyn tarkoitukseen (henkilötietolaki 9 §).

Onko tietojen pyytäjän kanssa selvitetty, ovatko pyydetty tiedot tarpeellisia/virheettömiä määriteltyyn käyttötarkoitukseen (voidaanko tietojen pyytäjää tarvittaessa neuvoa kääntymään jonkun toisen rekisterinpitäjän puoleen, miltä hän saisi haluamansa tiedot paremmin).

Minkä henkilötietolain säännöksen nojalla pyytäjällä on oikeus käsitellä henkilötietoja (henkilötietolaki 8 §), kyseisen henkilörekisterin osalta on esitettävä rekisteriseloste.

Hankitaanko henkilötietoja myös muualta, mitä nämä tiedot ovat ja aiotaanko niitä yhdistää nyt pyydettyihin tietoihin. Jos tietoja aiotaan yhdistää muualta hankittuihin tietoihin, niillä edellytyksillä tämä voidaan tehdä (henkilötietolaki 8 §, 12 § tai 14-16 §). Esimerkiksi, jos tietoja luovutetaan tieteelliseen tutkimukseen on tämä huomioitava lupaehdoissa. Kaikkien myös muualta hankittavien henkilötietojen pitäisi ilmetä tietojen pyytäjän laatimasta rekisteriselosteesta.

2.1. Luovutustapa ja suojaaminen (henkilötietolaki 32 §)

Millä tavalla/välineellä tiedot luovutetaan, eli mikä on aineiston toimitustapa (esim. manuaaliset listat, postitustarrat, levyke, CD-levy, tekninen käyttöyhteys jne.)

Onko tietojen pyytäjälle selvitetty luovutettuja tietoja koskeva suojausvelvoite ja pyydetty selvitys siitä miten luovutettavat tiedot suojataan. Onko tietojen pyytäjä myös vakuuttanut huolehtivansa suojausvelvoitteen toteuttamisesta. Tiedot on suojattava myös tietojen siirron ja luovutuksen aikana.

(ks. kohta C.3, jossa selvitetään vaatimukset henkilötietojen suojaukselle niitä luovutettaessa, käytettäessä ja muutoin käsiteltäessä).

Joskus voi olla tarpeellista selvittää myös se, miten tietojen pyytäjä dokumentoi luovutettavat tiedot.

Onko varmistettu, että luovutettuja tietoja koskevan virheen korjaaminen välittyy luovutuksensaajalle.

Onko tietojen luovuttamiseen liittyvistä teknisistä järjestelyistä sovittu riittävän yksityiskohtaisesti ja onko näissä järjestelyissä otettu riittävästi huomioon tietoturvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

Käytetäänkö luovutettujen tietojen osalta tietojenkäsittelypalveluja (alihankkijoita) ja onko edellä mainitut vaatimukset huomioitu näiden osalta. Teknisen käyttöyhteyden osalta on eri sopimuksessa määriteltävä menettelytavat sekä osapuolten vastuut ja velvoitteet.

3. Luovutuksen oikeudelliset edellytykset

Onko rekisterinpitäjällä lainmukainen oikeus luovuttaa tietoja pyydettyyn tarkoitukseen (mihin säännökseen perustuu, esim. henkilötietolaki, julkisuuslaki tai erityislaki).

Ovatko tiedot salassa pidettäviä tai julkisia (säännös mainittava).

Onko tietojen vastaanottajalla oikeus käsitellä luovutettavia tietoja (henkilötietolaki 8 §). Jos henkilötietoja pyydetään luovutettavaksi erityisiä tarkoituksia varten esim. suoramarkkinointiin, on huomioitava ao. henkilötietolain säädökset (henkilötietolaki 4 luku).

Onko mahdollinen rekisteröidyn kieltäminen oikeus huomioitu (suoramarkkinointi ym. henkilötietolaki 30 §).

Onko muut henkilötietolain mukaiset edellytykset selvitetty (esim. tarpeellisuus- ja virheettömyysvaatimus, katso edellä kohta B)

Onko tietoja luovuttava rekisterinpitäjä informoinut rekisteröityjä tietojen luovutuksesta ja onko mahdollinen kieltäminen ym. huomioitu (henkilötietolaki 24 § ja 30 §).

Miten luovutukset dokumentoidaan luovuttajan toimesta (käytännössä tapahtuva tietojen luovutus).

C. LUOVUTTAMISTA KOSKEVA PÄÄTÖS JA LUPAEHDOT

Onko suunniteltu/määritelty:

1. Millainen päätös/lupa tietojen luovutuksesta tehdään

Onko suunniteltu/määritelty millainen kirjallinen päätös luovutuksesta tehdään.

Onko laadittu valmis vastaus/päätösmalli silloin kun päätös on myönteinen.

Kuinka menetellään, jos päätös on kielteinen kokonaan tai osittain (jos kyse viranomaistoiminnasta, onko annettu muutoksenhakuosoitus).

Onko päätöksen sisältö yksilöity ja kielteisessä tapauksessa perusteltu riittävän hyvin ja asianmukaisesti.

Kuinka lupa/päätös annetaan, mikä on sen voimassaoloaika sekä kuinka pitkään luovutettavia tietoja voidaan käyttää.

Onko lupa-/päätosehtojen tarve ja lupa-/päätosehdot arvioitu ja määritelty riittävän tarkasti

- Onko suunniteltu vakioehdot ao. luovutuksille;
- Onko suunniteltu, milloin tarvitaan lisäksi erityisehtoja.

Onko luovutusmenettely määritelty riittävän hyvin ja yksiselitteisesti

Millä ehdoilla lupa/päätös voidaan peruuttaa tai sitä tarvittaessa muuttaa.

Kuinka lupa-/päätosehtojen tulkintaan liittyvät erimielisyydet ratkaistaan.

Mitkä ovat lupa-/päätosehtojen rikkomusten seuraamukset ja mahdollinen vahingonkorvausvastuu.

Voiko lupaan/päätökseen sisältyviä tietoja ja oikeuksia siirtää edelleen, jos voi niin millä edellytyksillä.

2. Lupaehdot arvioidaan tapauskohtaisesti, yleisesti huomioon otettavia ehtoja ovat mm seuraavat:

Määritellään käyttötarkoitus, johon luovutettuja henkilötietoja voidaan käyttää. Luovutuksensaaja saa käyttää tietoja ainoastaan niihin tarkoituksiin, joihin tietojen käyttö on lupaehtojen/sopimuksen mukaan sallittu.

Tietoja ei saa luovuttaa kolmannelle ilman henkilötietolain tai muun lain oikeutusta.

Luovutuksensaaja vastaa siitä, etteivät tiedot voi joutua ulkopuolisen saataville.

Jos pyydettyjä tietoja aiotaan yhdistää muihin tietoihin, millä edellytyksillä tämä voidaan tehdä (yhdistettävät tiedot määriteltävä).

Mitkä ovat vaatimukset henkilötietojen suojaukselle niitä luovutettaessa, käytettäessä ja muutoin käsiteltäessä:

- huomioitava henkilötietolain suojaamis- ja huolellisuusvelvoitteet (32 ja 5 §), sekä
- mahdolliset salassapitosäännökset
- tarvittavat ehdot siitä, ketkä ja millä edellytyksillä voivat käyttää saatuja tietoja.
- velvoite asettaa vastuuhenkilö henkilötietojen käsittelyn osalta.
- velvoite ohjeiden antamiseksi henkilöstölle.
- vaatimus seurata ja raportoida ohjeiden noudattamista sekä vaatimus puuttua ohjeiden vastaiseen menettelyyn.

Vaatimukset tietojen säilyttämisen ja hävittämisen osalta. Todettava henkilötietolain tai muun lain vaatimukset saatujen tietojen säilyttämiselle sekä mahdolliset erityisvaatimukset.

Muutostietojen päivittäminen sekä tietojen ajantasaisuudesta huolehtiminen muutoin.

Jos henkilötietoja luovutetaan ulkomaille, katso tarkempia ohjeita tietosuojavaltuutetun toimiston esitteestä "Henkilötietojen siirto ulkomaille henkilötietolain mukaan".